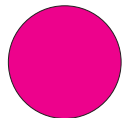

بازسازی ملی با سیمان شستا

در واکنش به تهاجم اخیر، شرکت سرمایه گذاری تأمین اجتماعی با ظرفیت داخلی، تأمین مصالح را بر عهده گرفت

حمیدرضا بیانی نیا کاشانی
روزنامه نگار

کارنامه تجارت خارجی در بهار ۱۴۰۴

تجارت خارجی ایران در بهار ۱۴۰۴ با کاهش قابل توجه در هر دو بخش صادرات و واردات مواجه شد؛ روندی که همراه با تغییر در ترکیب کالاهای مبادله‌شده، نشانه‌هایی از تحول در ساختار تجارت غیرنفتی کشور را آشکار می‌کند. بر اساس گزارش گمرک جمهوری اسلامی ایران، مجموع مبادلات تجاری غیرنفتی در سه‌ماهه نخست سال به ۴۳ میلیون و ۴۸۹ هزار تن کالا به ارزش ۲۴ میلیارد و ۶۸۴ میلیون دلار رسید. این ارقام نسبت به مدت مشابه سال قبل، کاهش کم‌سابقه‌ای را در وزن و ارزش نشان می‌دهد که می‌تواند بر پویایی تعاملات اقتصادی خارجی ایران تأثیر منفی بگذارد.

صادرات غیرنفتی در این دوره به ۳۴ میلیون و ۴۷۶ هزار تن کالا به ارزش ۱۱ میلیارد و ۶۵۵ میلیون دلار بالغ شد، که نسبت به بهار ۱۴۰۳ از نظر وزنی ۹.۳ درصد و از نظر ارزشی ۱۴.۴ درصد کاهش یافته است. این افت، به‌ویژه در ارزش، نگران‌کننده است، زیرا می‌تواند ناشی از کاهش درآمد ارزی، افت قیمت کالاهای در بازارهای جهانی یا کاهش رقابت‌پذیری محصولات ایرانی باشد. میانگین ارزش گمرکی هر تن کالای صادراتی ۳۳۸ دلار برآورد شده که ۵.۶ درصد کمتر از سال گذشته است، نشانه‌ای از کاهش سهم کالاهای با ارزش افزوده بالا و تداوم وابستگی صادرات به مواد خام یا نیمه‌خام.

صادرات محصولات پتروشیمی، به‌عنوان یکی از ستون‌های اصلی تجارت غیرنفتی، نیز کاهش چشمگیری داشته است. در بهار ۱۴۰۴، ۱۱ میلیون و ۱۳۳ هزار تن محصول پتروشیمی به ارزش ۴ میلیارد و ۶۸۴ میلیون دلار صادر شد، که نسبت به سال قبل ۲۸.۷ درصد از نظر وزنی و ۲۴.۵ درصد از نظر ارزشی افت کرده است. این کاهش می‌تواند تهدیدی برای تراز ارزی کشور و افزایش وابستگی به بازارهای منطقه‌ای محدود باشد. در بخش واردات، ۹ میلیون و ۱۳ هزار تن کالا به ارزش ۱۳ میلیارد و ۲۹ میلیون دلار وارد کشور شد، که نسبت به سال گذشته ۴.۳۵ درصد از نظر وزنی و ۱۱.۷۳ درصد از نظر ارزشی کاهش نشان می‌دهد. میانگین ارزش هر تن کالای وارداتی ۱۴۴۶ دلار بود که ۷.۷ درصد کمتر از سال قبل است، حاکی از گرایش به سمت کالاهای ارزان‌تر یا کاهش خرید کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای باکیفیت.

این روند ممکن است در میان‌مدت بر کیفیت تولید داخلی و توان رقابتی صنایع اثر منفی بگذارد. ارقام عمده وارداتی شامل طلا (۹۶۵ میلیون دلار)، ذرت دامی (۸۸۳ میلیون دلار)، برنج (۵۰۰ میلیون دلار)، روغن دانه آفتابگردان (۴۹۳ میلیون دلار) و گوشتی تلفن همراه (۳۷۲ میلیون دلار) بودند، که عمدتاً نیازهای مصرفی را تأمین می‌کنند و کمتر نقش تولیدی دارند. از نظر شرکای تجاری، امارات (۳۸۸۶ میلیارد دلار)، چین (۳۰۴۲۸ میلیارد دلار) و ترکیه (۱۰۹۸۶ میلیارد دلار) در صدر فهرست وارداتی قرار داشتند، در حالی که هند، آلمان، روسیه و هلند در رتبه‌های بعدی بودند. این ترکیب نشان‌دهنده تکیه بر آسیا و کاهش نقش اروپا در تجارت ایران است. کاهش صادرات می‌تواند نتیجه تحریم‌ها، محدودیت‌های ارزی، کاهش تقاضای جهانی یا بی‌ارزشیایی نرخ ارز باشد، اما نقش سیاست‌های تجاری ناکارآمد و فقدان مشوق‌های صادراتی نیز غیرقابل چشم‌پوشی است. برای برون‌رفت، باید فرایندهای صادراتی تسهیل، زیرساخت‌های گمرکی بهبود و واردات به سمت کالاهای سرمایه‌ای هدایت شود تا از هدررفت منابع ارزی و کاهش رقابت‌پذیری صنایع جلوگیری شود.

دوره مشابه برخوردار بوده است. بررسی درآمد خرداد ماه (۵۶۶ میلیارد تومان) نشان می‌دهد این شرکت در ماه پایانی فصل بهار توانسته جهش درآمدی چشمگیری (۱۳۶ درصد نسبت به خرداد گذشته) را تجربه کند. به نظر می‌رسد موقعیت جغرافیایی، افزایش بهره‌وری و تنوع بازار هدف، نقشی اساسی در این دستاورد داشته است.

در همین مسیر، شرکت سیمان آبیک نیز با ۱۵۷۴ میلیارد تومان درآمد فصلی و رشد ۹۵ درصدی نسبت به سال قبل، عملکردی باثبات و پیوسته را به ثبت رسانده است. بخش عمده این درآمد یعنی ۶۸۹ میلیارد تومان، در خردادماه محقق شده که سهمی مهم در کل فروش فصلی دارد. نکته قابل تأمل این است که تنها ۴ میلیارد تومان از این درآمد از محل صادرات به‌دست آمده و بیش از ۹۹ درصد درآمد به بازار داخلی اختصاص داشته است. این تمرکز بر بازار ملی، هم‌راستا با سیاست تقویت تولید داخل و همپوشانی با نیازهای بازسازی پس از بحران است.

چشم‌انداز پس از بحران

پایداری تولید، رشد فروش، و تعهد به ایفای مسئولیت اجتماعی، سه مؤلفه‌ای هستند که اکنون سیمان تأمین را در جایگاهی کلیدی در فرآیند بازسازی ملی قرار داده‌اند. با توجه به نیازمیرم به بازسازی مسکن، زیرساخت‌ها و فضاهای عمومی در مناطق آسیب‌دیده، صنعت سیمان نقش بنیادین در حرکت کشور به‌سوی ثبات اجتماعی و اقتصادی خواهد داشت. از این منظر، عملکرد شستا تنها در تأمین سیمان، بلکه در ایجاد سازوکارهای هماهنگ‌کننده میان بخش‌های مختلف صنعت، نشان‌دهنده بلوغ نهادی یک بنگاه عمومی است.

با این حال، حفظ این روند در ماه‌های آینده مستلزم عبور از چند چالش کلیدی خواهد بود: نخست، تأمین پایدار مواد اولیه و انرژی برای کارخانه‌ها؛ دوم، استمرار تقاضا از سوی دولت و پیمانکاران در پروژه‌های عمرانی؛ و سوم، ایجاد زیرساخت‌های مالی و لجستیکی برای توزیع منصفانه مصالح در مناطق بحرانی. هرگونه اختلال در این حلقه‌ها می‌تواند روند بازسازی را کند یا متوقف سازد. از زاویه‌ای دیگر، بحران اخیر آزمونی جدی برای سیاست صنعتی کشور نیز به شمار می‌رود. تاب‌آوری شبکه تولید سیمان، ظرفیت بسیج سریع منابع، و هماهنگی میان بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی، باید به عنوان الگوی عملی برای دیگر صنایع استراتژیک در نظر گرفته شود. ایران، کشوری با تجربه‌های مکرر از بحران‌های طبیعی و انسانی، نیازمند صنعتی است که نه فقط در روزهای آرام، بلکه در میانه آتش نیز بدرخشد.

دارد که با درآمد ۵۵۲ میلیارد تومانی در فصل بهار، رشد ۱۴۱ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته را ثبت کرد. رشد ماهانه این شرکت در خرداد نیز چشمگیرتر است: از ۸۸ میلیارد به ۲۶۵ میلیارد تومان، یعنی افزایشی بیش از ۲۰۱ درصد. چنین جهشی، معمولاً در صنایع سنتی با ثبات نسبی بازار، پدیده‌ای کم‌سابقه و احتمالاً ناشی از افزایش نرخ فروش، بهبود تولید و افزایش قابل توجه تقاضا؛ به‌ویژه در پروژه‌های بازسازی است. این روند صرفاً به سیمان خزر محدود نمی‌شود. شرکت سیمان خوزستان نیز با ثبت درآمد ۹۷۵ میلیارد تومانی در سه‌ماهه اول سال ۱۴۰۴، رشدی ۱۳۳ درصدی را نسبت به دوره مشابه تجربه کرده است. درآمد ماهانه این شرکت در خرداد نیز از ۱۶۶ به ۳۴۶ میلیارد تومان رسیده که نشانگر رشد ۱۰۸ درصدی است. نکته قابل توجه در مورد این شرکت، حفظ پایداری تولید در یکی از مناطق حساس جغرافیایی کشور در طول جنگ است؛ عاملی که ارزش عملکرد آن را دوچندان می‌کند.

تثبیت جایگاه رقابتی

در میان دیگر شرکت‌های زیرمجموعه، کارخانجات سیمان صوفیان با ثبت درآمدی معادل ۱۳۶۶ میلیارد تومان در فصل بهار، از رشد ۱۱۲ درصدی نسبت به

مهم در این میان، نه فقط حجم این تخصیص بلکه شیوه هماهنگی آن است؛ چرا که در شرایط بحرانی، مشارکت فعال بنگاه‌های اقتصادی بخش‌های دولتی، عمومی و خصوصی مستلزم اعتماد متقابل و چارچوب‌سازی دقیق است. در همین حال، استمرار تولید بی‌وقفه در جریان جنگ خبر داد. او گفت که حتی در میانه حملات، هیچ‌گونه خللی در فرآیند تولید سیمان در کارخانه‌های تابعه رخ نداده و این شرکت همچنان با تمام توان به تأمین نیاز بازار داخلی ادامه داده است. به باور محمدی، این استمرار نشان‌دهنده تاب‌آوری ساختاری و اهمیت برنامه‌ریزی پیشاپیش در مواجهه با بحران‌های پیش‌بینی‌ناپذیر است.

عملکرد درخشان در سه ماهه اول سال

داده‌های عملکردی منتشر شده از شرکت‌های زیرمجموعه هلدینگ سیتا نیز حاکی از روند صعودی و حتی جهشی فروش در فصل بهار، به‌ویژه خردادماه است؛ عملکردی که فراتر از پیش‌بینی‌ها ظاهر شده و نشان‌دهنده هم‌زمانی رونق تولید با افزایش نیاز بازار عمرانی و ساختمانی است. در صدر این عملکرد درخشان، شرکت سیمان خزر قرار

در میانه تبعات ویرانگر تهاجم نظامی اخیر، یکی از بزرگ‌ترین نهادهای اقتصادی عمومی ایران، یعنی شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی (شستا)، بی‌درنگ اعلام کرد که برای بازسازی واحدهای مسکونی آسیب‌دیده از جنگ، آماده تأمین پایدار سیمان است. در حالی که بسیاری از فعالان اقتصادی در شرایط اضطراری دچار افت ظرفیت یا منتظر تصمیم‌های دولت می‌شوند، شستا با اتکا به توان داخلی و شبکه تولیدی گسترده‌اش، عملاً گام نخست در مسیر بازسازی را برداشت. این تصمیم، اگرچه در ظاهر فنی و عملیاتی به نظر می‌رسد، اما حامل پیامی روشن درباره مسئولیت اجتماعی بنگاه‌های عمومی و الزامات همبستگی ملی در بحران است.

ظرفیت آماده تولید ملی

شستا از طریق هلدینگ سیمان تأمین (سیتا)، اعلام کرده که می‌تواند از منظر مسئولیت اجتماعی و ملی، در هماهنگی با انجمن صنفی کارفرمایان سیمان، ظرفیت کل صنعت سیمان کشور را برای تأمین نیاز بازسازی فعال کند. محمدرضا سعیدی، مدیرعامل شستا، در این باره تصریح کرده که سه هزار تن سیمان به صورت تدریجی برای اجرای این مأموریت اختصاص خواهد یافت. نکته

برنج ایرانی در عصر خشکسالی

تولید برنج در کشور با تکیه بر کشت دیم، روش‌های کم‌آب‌پر و حمایت فناورانه از کشاورزان ادامه می‌یابد

آنجفی با تأکید بر حمایت فنی و کارشناسی مستمر از کشاورزان، اظهار داشت: «با تکیه بر افزایش نفوذ دانش و بهره‌وری منابع، می‌توانیم تولید محصولات کشاورزی را به ثبات برسانیم.» این رویکرد به‌ویژه در شرایط بحرانی اقلیمی و خشکسالی، برای حفظ پایداری کشاورزی حیاتی است.

تعادل بین تولید داخل و واردات

نیاز سالانه ایران به برنج حدود ۳.۵ میلیون تن است که بخش عمده آن از تولید داخلی تأمین می‌شود و کسری آن از طریق واردات جبران می‌شود. به منظور حفظ ثبات بازار، دولت به‌تازگی ممنوعیت چهارماهه واردات برنج

وزارت جهاد کشاورزی ایران پیش‌بینی کرده که تولید برنج در سال جاری به ۱.۶ تا ۱.۸ میلیون تن برسد، در حالی که کشور با چالش‌های کمبود آب و تغییرات اقلیمی دست و پنجه نرم می‌کند. این پیش‌بینی در شرایطی اعلام شد که مقامات کشاورزی با اجرای راهکارهای نوین، به دنبال تقویت تاب‌آوری کشاورزی و بهینه‌سازی استفاده از منابع هستند تا تولید برنج که یکی از اقلام اصلی سبد غذایی خانوارهای ایرانی است، پایدار بماند.

سازگاری با کمبود آب از طریق کشت دیم

مجید آنجفی، معاون امور زراعت وزارت جهاد کشاورزی، از اجرای طرح «جهش تولید» برنج در اراضی دیم خبر داد. این طرح با هدف کاهش وابستگی به روش‌های پرمصرف آبی و افزایش پایداری تولید طراحی شده است. به گفته آنجفی، این برنامه شامل استفاده از روش‌هایی مانند خشکه کاری برنج، توسعه مکانیزاسیون، بهبود تغذیه گیاهی و انتقال یافته‌های علمی و تحقیقاتی به کشاورزان در استان‌های کلیدی تولید برنج مانند گلستان، مازندران و گیلان است. وی افزود: «با بهره‌گیری از ارقام برنج کم‌نیاز به آب و انتقال کشت از مزارع آبی به اراضی دیم، نه‌تنها مصرف آب کاهش می‌یابد، بلکه تولید در واحد سطح نیز افزایش خواهد یافت.» این طرح بخشی از برنامه گسترده‌تر اصلاح الگوی کشت است که شامل توسعه کشت علوفه و حبوبات در اراضی دیم می‌شود. این اقدامات به کاهش اثرات منفی خشکسالی، بهبود بهره‌وری منابع و افزایش تولید محصولات علوفه‌ای و حبوبات با استفاده از نزولات جوی کمک خواهد کرد.

مسیری به سوی تاب‌آوری کشاورزی

طرح جهش تولید نشان‌دهنده استراتژی کلان ایران برای سازگاری بخش کشاورزی با تغییرات اقلیمی است. با تمرکز بر ارقام برنج کم‌نیاز به آب و گسترش کشت دیم، کشور در تلاش است تا تولید را در شرایط کمبود آب حفظ کند. مکانیزاسیون و بهبود تغذیه گیاهی نیز نقش مهمی در افزایش عملکرد در هکتار، به‌ویژه در استان‌های شمالی که قطب تولید برنج هستند، ایفا خواهد کرد.

آنجفی بر اهمیت انتقال دانش به کشاورزان تأکید کرد و گفت: «هدف ما توانمندسازی کشاورزان با ابزار و دانش مورد نیاز برای موفقیت در شرایط اقلیمی دشوار است.» این حمایت‌ها شامل آموزش‌های فنی و ارائه راهکارهای علمی برای مقابله با محدودیت‌های زیست‌محیطی است. لغو ممنوعیت واردات برنج نشان‌دهنده رویکرد عمل‌گرایانه دولت برای تضمین ثبات بازار است. در حالی که تولید داخلی همچنان در اولویت قرار دارد، این اقدام موقت به جلوگیری از کمبود و کنترل قیمت‌ها کمک خواهد کرد، به‌ویژه در شرایطی که تنش‌های ژئوپلیتیکی اخیر عرضه را تحت تأثیر قرار داده است.

ایران در مواجهه با چالش‌های دوگانه تغییرات اقلیمی و کمبود آب، به نوآوری و سازگاری در بخش کشاورزی وابسته است. پیش‌بینی تولید ۱.۶ تا ۱.۸ میلیون تن برنج در سال جاری نشانه‌ای از خوش‌بینی محتاطانه است، اما سرمایه‌گذاری مستمر در روش‌های پایدار و حمایت از کشاورزان برای تأمین امنیت غذایی کشور در بلندمدت ضروری خواهد بود.